

получената двайсетина дена преди „дискусията“ поздравителна телеграма по случай новата 1952 г. от Вълко Червенков, хвалебствена по отношение на „Тютюн“. Едва приключил опитът за разправата, и злополучните критици на романа са разгромени с еднотипна редакционна статия във в. „Работническо дело“. Все пак и писателят е принуден да допише повече от 200 страници за ново преработено издание (1954 г.) и така приключва първият литературен скандал в следвоенна България.

Лично мое мнение е, че случилото се не е проява на „литературно убийство“, както пише в следговора на поучителния сборник „Случаят „Тютюн“ 1951-1952“ (1992 г.), а проява на литературен патернализъм, на безапелационно попечителство. Фактът, че опекуни и потърпевши са еднотипни, не променя нещата. На писателя е наложено да въведе нови образи (сред тях най-значим е този на тютюноработничката комунистка Лила), които да са антиподи на героите с буржоазен произход. В случая обаче е подценена силата на истинската, голяма литература, която може да абсорбира натрапеното и да го претопи в сплавта на текст, запазил в основата си интелектуално и творческо горене. Така талантът приближава предсказаното от твореца до кръговрата на живота, в който всичко се променя и видоизменя.

Аналитичната авторска оценка спрямо фон Гайер гласи - „един германец не можеше да прояви никога нравствената сила на славяните - да се смее над себе си“. Литературната констатация, основана върху изстраданата усмивка, прераства в обобщение за устойчивостта на народностния характер и ни дава удоволствието да притежаваме нещо, което Западна Европа няма. Цялата история и смисъл на романа „Тютюн“ ни убеждава, че постигането на литературната зрялост и отношението към нея е изявена степен на зрялост и на цялото общество.